

— Τὸ παρεκκλησίον εἶναι ἀνοιχτὸν ἀπὸ τὸ πρῶτον βέβαια κάνεις ξένος θὰ ἐμῆκε καὶ ἔγραψεν αὐτὸ, θὰ τὸν ἀνακλύψωμεν καὶ θέλω τέλος πάντων μάθει τὴν ἀλήθειαν.

— Ἰπάρχουν τυχερὰ πράγματα ἀνεξήγητα, ὑπέλαθε ψυχρῶς ὁ κόμης.

Ἡ Μαρία ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ δὲν ἀπεκρίθη.

— Ἀληθινά, κυρία, ἐπανελάθεν ὁ Λοανδιλλιέρος, διατί τόσον πρᾶγμα νὰ σὰς ἐπασχολήσῃ οὕτω, πρᾶγμα μηδαιμόν; Τί σὰς ἐνδιαφέρει τὸ ὄνομα τοῦτο; Θὰ εἶναι βέβαια κανενὸς πτωχοῦ διαβόλου ὅστις τὸ ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ παρεκκλησίου εἰς εἶδος ἀναθήματος. Καὶ μάλιστα ἀρᾶν δὲν ἔχετε σκοπὸν νὰ τὸν τιμωρήσῃτε, εἶναι ἀνωφελές, μὲ φαίνεται, νὰ ζητῆτε νὰ τὸν ἀνακαλύψετε. Ἡ Μαρία παρετήρησε τὸν κόμην ἀντισύχως πῶς. Οὗτος δὲ ἐνόμισεν ὅτι σκληρὰ εἰρωνεῖα ἐνυπῆρχεν εἰς τοὺς λόγους τῆς, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τῆς, ἀλλ' ἀμέτῳς ἐπρόσθεσε μὲ τόνον ἡσυχον καὶ ἐλεύθερον φόβου, τὸ ὅποιον τὸ καθυσύχασε;

— Ἀλλ' ὅμως τόσον εἰς τοῦτο καθὼς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο θέλομεν σοὶ ὑπακούσει, Κυρία. Ἄν θέλετε, εὐθὺς παραβάλλομεν ἐδῶ τὰ ὀνόματα ὅλων ὧν εἶναι ἱκανοί, νὰ τὰ γράψωσιν. Ὁ ἀριθμὸς των δὲν εἶναι τόσον μέγας, διότι οἱ ὑπήκοοί σας ὀλίγα γράμματα γνωρίζουν ἐν γένει.

— Μὲ περιπαίξετε, κύριε, εἶπεν ἡ Μαρία μὲ περίλυπον ὑπεροψίαν.

— Ὁ Θεὸς φυλάξοι! ἀπεκρίθη ὁ Λοανδιλλιέρος μὲ σοβαρώτερον τόνον εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς ὑμᾶς, πλὴν διὰ μεγαλήτερα συμφέροντα. Μετὰ τὴν χθεσινὴν βραδυὴν συνομιλίαν μας, δὲν ἔχετε τι νὰ μὲ εἴπητε;

— Κύριε κόμην, εἶπεν ἡ Μαρία θέσασα τὰς χεῖράς τῆς εἰς τὸ καῖον καὶ κάτωχρον μέτωπόν τῆς, ἐτκέρθη ὅλην τὴν νύκτα διὰ τοῦτο, παρεκάλεσα τὸν Θεόν, καὶ ὅμως. . . Ὅχι τίποτε δὲν δύναμαι νὰ σὰς εἶπω. Μὲ χρειάζεται ἀκόμη ὀλίγος καιρὸς. . .

— Θέλω προσμένει, κυρία, εἶπεν ὁ Λοανδιλλιέρος μὲ πλήρη πίστιν καὶ ἡσυχίαν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐχαιρέτισε καὶ ἐξῆλθεν. Ἡ δὲ Μαρία ἐβασανίσθη καθ' ὅλον τὸ ἐπιλοιπον τῆς ἡμέρας ἀπὸ φοικτὰς ὀδύνας ὅλαι αἱ ὑπ' αὐτῆς διαταχθεῖσαι ἐρευνᾶν δὲν ἐπέφερον τὸ παραμικρὸν ἀποτέλεσμα, ὥστε κατήντησε νὰ εἴπῃ καὶ αὕτη καθὼς καὶ ὁ Λοανδιλλιέρος, ὅτι ὑπάρχουσι τυχερὰ πράγματα ἀνεξήγητα. Τὸ αὐτὸ ἑσπέρας διεδόθη ὅτι εἰς ὁμηρος ἐπλήγωσε μὲ ἐγχειρίδιον τὸν κύριόν του· ἡ φήμη εἶχε φθάσει μέχρι τῆς συνοικίας τῆς καλουμένης τοῦ ἱεροκέρυκος, καὶ ὁ κόμης ἀνήγγειλε τὴν εἰδησιν ταύτην εἰς τὴν Μαρίαν.

— Σήμερον τὸ πρῶτον, εἶπε, γενναῖός τις ναυτικός ὀνομαζόμενος Βαλλιαρδέτος ἐπληρώθη ἀπὸ ἑαυτῶν ἀνθρώπων του, ἕνα ὁμηρον τὸν ὅποιον εἶχε φέρει ἀπὸ τὸν Ἅγιον Χριστόφορον τὸ κακούργημα δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἀτιμώρητον, καὶ πρέπει νὰ βῶσωμεν παράδειγμα.

— Θανατικὴ καταδίκη! ἀνερώνησε ἡ Μαρία μὲ ἐκπληξιν· θὰ εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ἀφότου διοικῶ ἐδῶ. . . .

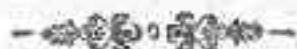
— Πρέπει ν' ἀπονεμηθῇ δικαιοσύνη· ὅστις φονεύει, πρέπει νὰ φονεύεται. . . .

— Ἀλλ' αὐτὸς ὁ δυστυχὴς δὲν ἐξετέλεσε πληῆρες τὸ κακούργημα· λέγετε ὅτι ἐπλήγωσε μόνον.

— Ναί, ἀλλὰ πρόκειται περὶ ὁμήρου ὑψώσαντος χεῖρα κατὰ τοῦ κυρίου του. Ἄμὰ τὸν ἐγγίζῃ, εἶναι ἄξιος ἀγχόνης. Τὸ παράδειγμα αὐτὸ εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν διατήρησιν τῆς τάξεως εἰς τὰς οἰκίας, διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς ἀποικίας, διὰ τὴν ἰδίαν μας ἀσφάλειαν. Οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὁμηροὶ τρέμουν ἐνώπιον τῶν ἐλευθέρων λευκῶν εἰς τοὺς ὁποίους ἀντίκρουν, ἀλλ' εἶναι πεντήκοντα καθ' ἑνός. Τί θὰ γίνωμεν, κυρία, ἂν καμμίαν ἡμέραν δὲν φοβηθῶσι τὰς τιμωρίας καὶ ἀπειθήσωσι;

— Μάλιστα, γνωρίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν οὕτ' ἔλεος· οὕτε συγχώρησιν διὰ τοὺς ἐνόχους, ἀπεκρίθη περιλύπως ἡ Μαρία πεισθεῖσα· δὲν δύναμαι ὅμως νὰ ὑπογράψω ἐγὼ θανατικὴν καταδίκην· θέλετε τὴν ὑπογράψῃ ὑμεῖς ὡς γενικὸς τοποτηρητὴς μου. Αὐτοὺς ἀναχωρῶ διὰ τὸ Βοκλάνιον ἃς ἐκτελεσθῇ ἡ δικαιοσύνη· θέλω ἐπανέλθῃ ὅταν πλεόν ἦναι τελειωμένη.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΥΠΡῳ ΤΑΜΑΣΣΟΥ.

—ο—

Ἐκ τῆς Λευκωσίας ΒΑ. προχωροῦντες μετὰ ἡμῶν μίλιον ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ, ἀπαντῶμεν τὴν κώμην Στροβύλους, ὀλίγον δὲ περαιτέρω τὸν Ἀρχάγγελον, μετόχιον τοῦ Κύκκου, τῆς μεγαλειτέρας ἐξ ὅλων τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ μονῶν, καὶ ἐντεῖθεν ἐν μίλιον τὴν ἐν τῇ ὁδῷ κώμην Λακατάμια. Μετὰ ἡμῶν δὲ πάλιν ταύτης τὰ δευτερά, μίαν τῶν ἀξιολογωτέρων τῆς Κύπρου κωμῶν· ἐκεῖθεν μετὰ ἡμῶν ὥραν τὴν Φημολόφου, καὶ μετὰ ἐν τέταρτον αὐτῆς φθάνομεν εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν Ταμασσόν. Ὅλα τὰ ρηθέντα χωρία εἶναι κατάφυτα δένδρων καὶ πολυλά ἐχουσιν ὕδατα.

Ἡ πόλις Ταμασσός, μία τῶν ἀρχαιοτέρων οὖσα τῆς Κύπρου πόλεων, δυστυχῶς δὲν διατήρησε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα, ἀλλ' ἤδη Πολιτικὸν ὑπὸ τῶν Κυπρίων καλεῖται, τὴν λέξιν μόνον Πόλις, ὡς βλέπομεν, διατηρήσασα. Πλησίον τούτου αἱ κῶμαι Πέρα καὶ Ἐπισκοπιὸν εὐρίσκονται, μέχρι τῶν ἄκρων τῶν ὁποίων, ὡς ἐκ τῶν σωζομένων ἐρείπιων, ἡ πόλις ἀναμφιβόλως ἐξετείνετο.

Τῶν ἀρχαιοτάτων ὁ Ὅμηρος (Ὀδυσ. Α'. 180) ἀνκφέρει αὐτὴν διὰ τῶν ὀλίγων τούτων λέξεων:

Πλείων ἐπὶ Οἶνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,
Ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον.

Πολλοὶ τῶν φιλολόγων ᾔθελήσαν νὰ θεωρήσωσιν αὐτὴν ὡς πόλιν τῆς Ἰταλίας, τὸ μετὰ ταῦτα κληθέν Βρεντήσιον, διότι πλείοντες ἐκ τῆς Ἡπείρου δυνάμεθα νὰ διέλθωμεν ἐκ παρόδου καὶ τὴν Ἰθάκην, καὶ ἐκεῖθεν, ἐπανερχόμενοι ἐπίσης διὰ τῆς Ἰθάκης, ὡς Μέντης ὁ Ἀγχιάλου. Ταῦτα ὅμως οὐδεμίαν ἔχουσιν ἰσχύν, διότι καὶ πρὸς τὴν Κυπρίαν Ταμασσὸν ἂν πλέωμεν, τὸ αὐτὸ τοῦτο δυνάμεθα, ἂν θελήσωμεν, πλεοντες νὰ πράξωμεν.

Δυνάμεθα ὅμως νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς Κυπρίαν διὰ τε τὸν ἀρχαιότατόν της καὶ ἐπιστημότατον χαλκόν, καὶ ὅχι τῆς Ἰταλίας, ὡς οὐδόλως τὴν τοῦ Κυπρίου χαλκοῦ ἔχοντος φήμην. Ἀλλὰ πῶς νὰ συμβεβιάσωμεν, ὅτι πρὸς ἄλλοθρόους ἐπλεον ἀνθρώπους; Μέχρις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς οὐδεμίαν οἱ Ἕλληνες εἶχον ἐπὶ τῆς νήσου κάμει ἀποικίαν, ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς κατώκουν Φοίνικες, Ἀσσύριοι καὶ ἄλλοι λαοὶ ἄλλας λαλοῦντες γλώσσας. Ὅθεν εὐλόγως ὁ Ἕλλην Μέντης ἄλλοθρόους αὐτοὺς ἐκάλεσεν ὡς μὴ τὴν Ἑλληνικὴν λαλοῦντας γλῶσσαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ πρῶτοι τὸν χαλκὸν ἐν Κύπρῳ ἀνακαλύψαντες καὶ ἐργασθέντες θεωροῦνται οἱ Φοίνικες, διὰ τοῦτο πιθανώτατα δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ πόλις αὕτη κατοικεῖτο ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ὁμήρου ἀπὸ Φοίνικας ἐτι δὲ καὶ ὅτι εἰς αὐτὴν τὰ ἀρχαιότατα τῆς Κύπρου ὑπῆρχον μεταλλεῖα.

Ὁ Πτολεμαῖος μεσόγειον θεωρεῖ αὐτὴν πόλιν. « Πόλις δὲ Μεσόγειοι αἶδε, Χύτροι, Τριμηθοῦς, Ταμασσός. » Καὶ τῶ ὄντι ἂν ὀρθῶς παρατηρήσωμεν σχεδὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου εὐρίσκεται. Καὶ ὁ Πλίνιος εἰς τὸν κατάλογον τῶν μᾶλλον ἐν Κύπρῳ ἐπιστήμων πόλεων καταλέγει αὐτὴν. *Lapethus, Solae, Tamaseos* ἀλλ' ἴσως εἶναι καλὸν τὸ εἰς τὴν νῆσον διὰ νὰ συμφωνῇ μετ' ὅλους τοὺς τὴν πόλιν ἀναφέροντας. Ἐτι δὲ καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τοῦ αὐτῆς χαλκοῦ κάμνει μνησίαν. « Ταμασσός πόλις Κύπρου διάφρον ἔχουσα χαλκὸν ἐν Μεσογείᾳ τὸ ἐθνικὸν Ταμασσίτης καὶ Ταμασσίος. » Ἀλλὰ καὶ ὁ Στράβων ἀναφέρει τὰ μεταλλεῖα τῆς « Μεταλλά τε χαλκοῦ ἐστὶν ἀφθονα τὰ ἐν Ταμασσῷ. » Ταῦτα δ' ὑπῆρχον 1½ μίλιον πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως, ἐν τῇ νῦν κώμῃ Ἀγροκηπίᾳ, περὶ τὰς δέκα οἰκογενεῖας χριστιανῶν ἔχουσα, ἧς αἱ πλείους οἰκίαι εἶναι ἐκτισμέναι ἐκ τῆς τοῦ χαλκοῦ σκωρίας ἀλλὰ καὶ λόφοι πλήρεις ἐκ ταύτης εἰσέτι παρατηροῦνται.

Ὁ Νόννος περὶ ἄλλων ὁμιλῶν Κυπριακῶν πόλεων (Νονν. Διονυσ., 13) λέγει ὅτε ἐν αὐταῖς ὁ Ἀπόλλων ὡς Ὑλάτης ἐτιμᾶτο. Μεταξὺ τούτων συγκαταλέγει εἰς τὸν στίχον τοῦτον καὶ τὴν Ταμασσόν.

Καὶ Τάμασσον καὶ Τόμβρον καὶ Βρυθραῖαν τε πολίχνην.

Τὴν μαρτυρίαν τοῦ Νόννου ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Ἡρακλεοδείου βίος, ὃν εὗρον εἰς τὴν ἐν τῇ Ταμασσῷ μονὴν τοῦ χειρόγραφον, ὅπως εἰς τὴν 17

σελίδᾳ ἐκφραζόμενος. « Τὸ χωρίον Περατιέων τότε μεγάλον χωρίον ἐτύγχανε καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐκατοίκουν μέσα, καὶ ἐπίστευαν τὸν θεὸν τὸν Ἀσκληπιόν. Ἡ δὲ πόλις τῆς Ταμασσῷ εἶχε καὶ ἐπίστευε θεὸν τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ἀναμεταξύ τους ἡ πόλις καὶ τὸ χωρίον Πέρα ἔφθασαν εἰς μεγάλην ἔχθραν ὁποῖου τόπου εἶναι ὁ θεὸς μεγαλείτερος, θαυμαστός καὶ ὑψηλότερος. Ἐλεγεν ἡ πόλις ὅτι εἶναι ὁ θεὸς ὁ Ἀπόλλωνας μεγαλείτερος, τὸ δὲ χωρίον Πέρα ὅτι εἶναι ὁ Ἀσκληπιός. » Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ Ἀπόλλωνος μανθάνομεν διὰ τούτου τοῦ χωρίου ὅτι καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐτιμᾶτο. Τοὺς ναοὺς τούτους, ὡς καὶ τὸν τῆς Ἀφροδίτης, μετατραπείσης εἰς τὸν χριστιανισμόν τῆς πόλεως, κατεκρήμνισαν καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάθρων χριστιανικοὺς ἀνήγειραν. Περὶ τούτου ἐν τῇ σελίδι 70 τοῦ αὐτοῦ βίου βλέπομεν. « Ἐως πότε μὲ διώχνεις (Μνάσων) ἐκ τοῦς τόπους καὶ θρόνους μου, καὶ τοὺς βωμοὺς μου ἐγάλασας καὶ τοῦ ἐστχυρωμένου τοὺς ἑκαμὲς ναοὺς. » Ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν δὲν πρέπει ν' ἀποβλέψωμεν καθότι βεβαίως εἶναι ἀθλιεστάτη ὅτι ὅμως τοὺς ἀρχαίους καταστρέφοντες ἐπὶ τῶν ἐρείπῳ των ἀνήγειραν χριστιανικοὺς, τοῦτο καθ' ὅλην παρετηρήσαμεν τὴν νήσον, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα βλέπομεν. Ἀπέναντι τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Ἡρακλεοδείου, μεταξὺ Πολιτικοῦ καὶ Περῶν κειμένης, ἐπὶ τινος λόφου ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου, ἐγερθέντος πιθανώτατα, ἐκ τε τῆς μαρτυρίας τοῦ βίου καὶ τῶν σωζομένων λειψάνων, ἐπὶ τῶν ἐρείπῳ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Εἰς δὲ τὴν 76 σελίδᾳ τοῦ αὐτοῦ βίου καὶ ἄλλαι πολλαὶ τῆς Ταμασσῷ ἀναφέρονται θεότητες. « Ἐφεραν τὰ εἰδῶλα ἐκ τῆς πόλεως Ταμασσῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, Ἀφροδίτης, καὶ Διονύσου, ἐκ δὲ τῶν περατιέων, Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. » Ἀλλ' ἐδῶ τὸν μὲν Ἀσκληπιὸν τὸν κάμνει θεὸν τῆς πόλεως Ταμασσῷ, τὸν δ' Ἀπόλλω τῶν Περῶν. Ἡμεῖς ὅμως δὲν πρέπει οὐδεμίαν Περῶν καὶ Ταμασσῷ νὰ κάμωμεν διάκρισιν καὶ βεβαιότατα Πέρα ὠνομάσθη τὸ μέρος τῆς πόλεως τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ Πεδαίου εὐρίσκόμενον.

Ὁ ἐν Περῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ναὸς, πιθανῶς δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἐλεούσης, ὅπου καὶ ἐπιγραφὴν τινα ἐξ ὀλιγίστων γραμμάτων ἐπὶ σκληροῦ μέλανος λίθου εὗρον. Ὁ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ναὸς πιθανόν εἰς τὸν ἀπέναντι τοῦ Προδρόμου λόφον, ὅπου ὑπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἀρχαίας οἰκοδομῆς φαίνονται λείψανα. Ὅτι δ' ἐν Ταμασσῷ ἱερὸν εἶχεν ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ὁ Ὀβίδιος (Μεταμῶρφ. 10. 644) ὁμιλεῖ περὶ τούτου.

Εἰς δὲ τὴν 19. σελίδᾳ τοῦ ἀνεκδότου βίου, ἐν παρόδῳ γίνεται μνησίαν τοῦ τε ἀγάλματος τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν τοῦ ναοῦ ἱερῶν, οἵτινες μετὰ τινα τῶν τοῦ Μνάσωνος θαύματα, τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐδέχθησαν πίστιν. « Ὁ ἱερὸς Μνάσων σὺν τῷ θεῷ Θεοδώρῳ, ἐπεριπατοῦσαν ἐν τῇ πόλει καὶ ὡς ἤγγισαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λέγουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ,

Επὶ καὶ οὕτως ἔπαισε τὸ ἄγαλμα καὶ συνετρίβη εὐ-
θὺς ὡς χνούς. . . Οἱ δὲ ἱερεῖς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἔ-
λεγον τὰ ὀνόματά των τὸν μὲν Κλήσιππον, τὸν δ'
ἕτερον Παγκράτιον, καὶ θεωροῦσιν ὅτι ἔπαισε τὸ ἄ-
γαλμα, καὶ ἐχάλασεν, ἤγουν ἡ ἐκκλησία τους, ἐ-
θυμώθησαν κατὰ τῶν ἁγίων. » Ἀλλὰ σημείων ἐπ'
αὐτοῦ γενομένων ἐπίστευσαν εἰς Χριστὸν, ὡς λέ-
γει, οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες, καὶ θεραπευθέντες εὐχα-
ρίστησαν τὸν θεόν.

Τὴν πόλιν ταύτην ἐκ τῶν σωζομένων αὐτῆς ἐ-
ρειπίων δὲν δυνάμεθα μεγάλην νὰ παραδεχθῶμεν,
ἀλλ' ἐν τῷ εἰρημένῳ βίῳ ταῦτα περὶ τῆς πόλεως ἀ-
παντῶμεν ἅπερ κατὰ γράμμα βεβαίως δὲν πρέπει
νὰ παραδεχθῶμεν. « Καὶ ἤλθασιν εἰς τὴν χώραν τῶν
Ταμμασσέων ἡ ὑποία χώρα ἦτον ἡ πρώτη τῆς νή-
σου, καὶ εἰς τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ εἰς φρόνησιν
τῶν ἀνδρῶν, καὶ εἰς γνῶσιν, καὶ εἰς πλοῦτον. »
Πιθανὸν ὅτι κατεστράφησαν ὑπὸ τε τῶν πολέμων
καὶ σεισμῶν αἱ ἐν ταῖς παραλίαις τῆς νήσου πόλεις,
ἀλλὰ πάλιν ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀναφέρῃ τις αὐτὴν ὡς
τοιαύτην ἐκ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων. Ἐδῶ
τὴν χώραν, πόλιν πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν, ὅπερ καὶ
μέχρι τοῦδε καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν
εἰς τὸν ὄχλον ἐπικρατεῖ.

Σημ. Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων, ἅτινα ἠρρανίσθη-
μεν ἐκ τοῦ ἀνεκδότου βίου εἰκάζεται πόσον εἶναι
ἀναγκαζὸν νὰ συναθροισθῶσιν ἅπαντες οἱ ἀνέκδο-
τοι τῶν ἁγίων βίοι καὶ ἄλλα τοιαῦτα φυλλάδια,
ἅτινα οὐκ ὀλίγον φῶς δύνανται νὰ μᾶς παράξωσιν
εἰς τὴν τοῦ μεσαιῶνος καὶ μάλιστα τὴν ἡμετέραν
ἱστορίαν καὶ ἀρχαιολογίαν.

Τὸ Πολιτικὸν πρέπει νὰ ᾔηται τὸ κέντρον τῆς
πόλεως Ταμασσοῦ, διότι εἰς αὐτὸ καὶ ὑπ' αὐτὸ τὰ
πλεῖστα εὐρίσκουμεν εἰρεῖπια, ἀλλὰ ταῦτα πάντα
σωρὸς εἶναι λίθων, ἐντὸς γεωργουμένων ἀγρῶν ἐξ
ἐλαιῶν κατὰρύτων. Ἐντὸς δὲ τοῦ Πολιτικοῦ, ἐν
τῇ αὐλῇ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐπὶ δύο κι-
όνων, τὰς δύο ταύτας ἐπιθυμίδους εὖρον ἐπιγραφάς

ΕΥΤΥΧΕΙΑ
ΧΡΗΣΤΗ
ΧΑΙΡΕ

ΘΥΤΥΧΙΑΗ
ΧΡΗΣΤΕ
ΧΕΡΕ

Ἐκ τῆς ὀρθογραφίας ἡ πρώτη, ἂν παρατηρήσω-
μεν, εἶναι τῆς δευτέρας ἀρχαιότερα. Πλησίον τοῦ
ναοῦ τούτου εὐρίσκονται τὰ ἀρχαῖα τῆς πόλεως νε-
κροταφεῖα, καὶ πολλοὶ μὲν τῶν νεκρικῶν τούτων
δόμων εἶναι ὑπὸ τε τῆς πολυκαιρίας καὶ τῶν χω-
ρικῶν κατακεκυλισμένοι, ἄλλοι δὲ ἀπέναντι τῆς
κώμης πρὸς τὸ ὄρος ἀνοικτοί. Εἰς δὲ τούτων, εἰς δὲ
εἰσῆλθον, τρεῖς περιέχει νεκρικὰς θέσεις. Ἀλλὰ καὶ
ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ηρακλείου, ὅπως πλησίον κει-
μένη, ὑπάρχει νεκρικός τις δόμος, ὁ ὁποῖος πάλαι
μὲν, ὡς φαίνεται, ἦτο μέγας, ἤδη δὲ ὅπως τέσσαρας
μόνας ἔχει νεκρικὰς θέσεις. Ἐπίσης καὶ εἰς τὴν μο-
νὴν τοῦ ἁγίου Μνάσωνος, 10 λεπτά ἐντεῦθεν ἀπέ-
χουσαν, ἕτερον βλέπομεν νεκροταφεῖον. Ἐν αὐτοῖς

λάρναξ τις εὐρέθη ἀξιόλογος, ἥτις εἰς τὴν τρεῖς ὥρας
δυτικῶς κειμένην μονὴν Μαχαιράδα μετεφέρθη.

Ἀγάλματα ἐν αὐτῇ εὐρέθησαν ὄχι πρὸ πολλῶν
ἐτῶν, δύο, τὸ μὲν ἐκ μαρμάρου, ὅπερ καὶ εἰς Λάρ-
νακα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ τῆς Προυσίας ὑποπρεζένου εὐ-
ρίσκεται τὸ δ' ἕτερον ἐκ χαλκοῦ, τὸ ὅποιον ὁ εὐρίων
χωρικός φοβούμενος νὰ φανερώσῃ, εἰς μικρὰ ἔκοψε
καὶ ἐπώλησεν ἀντὶ χαλκοῦ τεμάχια· καὶ μόνον ἡ κε-
φαλὴ, γνωσθέντος τοῦ πράγματος, ἐδυνήθη νὰ δια-
σωθῇ ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν ποῦ
μετεφέρθη. Παρίστανε δ' ὡς λέγουσι, πολεμιστὴν
μὲθ' ὅλης του τῆς πανοπλίας, ἐνῶ τὸ ἐκ μαρμάρου
ἀπλὴν τινα γυναῖκα.

Ἡ θεσις τῆς πόλεως πρὸς τὸ ὕψιστον τοῦ τῆς
Μεσσαρίας πεδίου κειμένου λαμπροτάτην παρέχει
θέαν, ἐν τῷ μέσῳ τὸν Πεδαῖον ἔχουσα ῥέοντα ποτα-
μόν, ἐξ οὗ αἱ μέχρι Λευκωσίας κώμαι καὶ ἐκκύλεις,
τὸ θέρος ποτίζονται. Ὑπεράνω δ' αὐτῆς πρὸς τὸ ὄρος
εἶναι πεφυτευμένοι οἱ τὸν λαμπρότατον τῆς Κύπρου
οἶνον κάμνοντες ἀμπελώνες, ὃν ὁ μὲν Πλίνιος Vi-
num telmesiacum (Πλίν. 14. 79) καλεῖ, ἡ δὲ
συνήθεια κουμπανδαρίαν, ἐκ τινος σταυροφορικοῦ τάγ-
ματος, ὅπερ ἔλαβεν αὐτοὺς τοὺς τόπους καθ' ὅλην
τὴν ἐν Κύπρῳ διαμονὴν του ὡς ἰδιαιτέρον κτῆμα.
Ἀλλὰ τὸ τοῦ Πλινίου ὄνομα ὑποθέτει Τελμησὸν
τινα πόλιν ἢ ἐπαρχίαν. Τὴν σήμερον ὁ καλλίτερος
τῆς Κύπρου οἶνος γίνεται εἰς τὰς μεταξὺ Λεμησσοῦ
καὶ Λευκωσίας κώμας καὶ ἐπειδὴ αὗται εἶναι παρα-
πολλαί, δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἤδη καλου-
μένην τῆς Λεμησσοῦ ἐπαρχίαν οὕτως ὀνομαζομένην.
Ἐξ ἧς φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ νῦν Λεμησός τὸ ὑπὸ τοῦ
Πλινίου ἀναφερόμενον ὄνομα διετήρησεν ἀποβολῇ
τοῦ τ καὶ μεταθέσει τοῦ λ εἰς τὴν ἀρχὴν. Ὑπὸ τοῦ-
το δὲ τὸ ὄνομα πολλαὶ ἐν τε τῇ Καρίᾳ, Κιλικίᾳ καὶ
ἀλλαχοῦ ὑπῆρχον πόλεις. Καὶ ὁ οἶνος λοιπὸν ὁ Τελ-
μησιακὸς καλούμενος, εἶναι βέβαια ὁ Λεμησιακός, ἥτοι
ὁ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λεμησσοῦ γινόμενος, καὶ ἐκεῖ-
θεν εἰς ὅλα τὰ ἐκτὸς τῆς νήσου μέρη γνωστὸς κα-
τασταθεῖς.

Ἐκ δὲ τῶν τριῶν ἐν αὐτῇ κωμῶν μόνον τὰ Πέρα
εἶναι τὰ λόγου ἄξια, εὐρώστους ἔχοντα κατοίκους·
τὸ δὲ Ἐπισκοπιὸν μᾶς κάμνει διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόμα-
τος νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι πάλαι ποτὲ, ὅτε ἤκαζεν ἡ
Ταμασσός, ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ ἐπισκοπὴ, καὶ ὅτε κα-
τεστράφη γειτονία τις, ὅπου ἡ Ἐπισκοπὴ ἦτον
ἐκτισμένη, διασώσασα τὸ ὄνομα καὶ κατοικοῦμένη
μετετράπη εἰς εὐτελὲς χωρίον.

ἈΘΑΝΑΣΙΟΣ Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ,

